

RP 236/2018 rd

Regeringens proposition till riksdagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa för att utveckla utkomstskyddet för arbetslösa för företagarnas icke-ägande familjemedlemmar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras.

Syftet är att ge företagares så kallade icke ägande familjemedlemmar som arbetar i ett familjeföretag större rätt att få inkomstrelaterad dagpenning och att på så sätt minska de ekonomiska riskerna i anslutning till deras möjligheter att få arbete och för att bli arbetslösa när de arbetar i familjeföretaget. Därför föreslås det att så kallade icke ägande familjemedlemmar som arbetar i ett familjeföretag ska betraktas som löntagare inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2019 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2019.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE OCH BEDÖMNING AV NULÄGET	3
2.1 Allmänt	3
<i>Vem betraktas som företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa?</i>	3
<i>Vem betraktas som icke ägande familjemedlem till en företagare?</i>	4
<i>Arbetskraftspolitiska förutsättningar</i>	5
<i>Förändringar i innehav eller i hur bestämmelsen om familjemedlemmar uppfylls</i> ..	6
<i>Samtidigt arbete som företagare och hos en utomstående arbetsgivare kontra rätt till utkomstskydd för arbetslösa</i>	6
<i>Medlemskap i en arbetslöshetskassa och dess betydelse för en icke ägande familjemedlem till en företagare</i>	7
<i>Arbetsvillkoret</i>	7
<i>Hur inkomstrelaterad dagpenning finansieras</i>	8
2.2 Bedömning av nuläget	8
3 MÅLSÄTTNING, ALTERNATIV OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	10
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	13
4.1 Konsekvenser för medborgarna	13
4.2 Ekonomiska konsekvenser	15
<i>Allmänt</i>	15
<i>Målgruppens storlek</i>	15
<i>Lön som grund för inkomstrelaterad dagpenning</i>	17
<i>Ekonomiska konsekvenser, grupp som uppfattat sig själv som löntagare</i>	17
<i>Ekonomiska konsekvenser, grupp som uppfattat sig själv som företagare</i>	18
<i>Ekonomiska konsekvenser totalt</i>	18
<i>Medlemsavgifter i arbetslöshetskassor</i>	19
4.3 Konsekvenser för myndigheterna	20
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	21
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	22
DETALJMOTIVERING	23
1 LAGFÖRSLAG	23
1.1 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa	23
1 kap. Allmänna bestämmelser	23
5 kap. Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning	24
2 IKRAFTTRÄDANDE	24
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	25
LAGFÖRSLAG	27
Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	27
BILAGA	30
LAGFÖRSLAG	30
Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	30

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Regeringen fattade beslut om planen för de offentliga finanserna för 2019—2022 den 13 april 2018 och enligt den ska regeringen förbättra företagares rätt att få inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa. Vid budgetmanglingen den 29 augusti 2018 preciserades förslaget till att en person som arbetar i ett företag där en familjemedlem till honom eller henne som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är företagare i den mening som avses i den lagen i fortsättningen ska betraktas som löntagare (1290/2002). Personen ska betraktas som löntagare i den mening som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, förutsatt att han eller hon inte har ägarandelar, rösträtt eller någon annan bestämmanderätt i familjeföretaget.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Allmänt

Vem betraktas som företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa?

Inom utkomstskyddet för arbetslösa täcker begreppet företagare in en större grupp personer än det gör bland annat i den sociala tryggheten, arbetsrätten eller i den allmänna uppfattningen av företagande. I 1 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa anges det vem som enligt utkomstskyddet för arbetslösa betraktas som företagare.

Definitionen av företagare innefattar två element som kort sagt består av arbete och tillräckligt stor ägarandel. I detta fall avses med ägarandel inte bara aktieinnehav och röstetal utan också motsvarande bestämmanderätt i någon annan sammanslutning än ett aktiebolag. Elementen arbete och tillräckligt stor ägarandel måste förefinnas samtidigt för att en person ska betraktas som företagare i den mening som lagen om utkomstskydd för arbetslösa avser. Om en person enbart äger en andel i ett företag är han eller hon ägare respektive investerare. Om en person bara arbetar i företaget betraktas han eller hon som arbetstagare. Däremot kan personen vara företagare om han eller hon både är ägare i företaget och arbetar där och om villkoren i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är uppfyllda. Villkoren beskrivs närmare nedan.

Alla som är företagare på grundval av lagen om pension för företagare (1272/2006) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) och ingår i tillämpningsområdet för de båda lagarna är företagare också enligt utkomstskyddet för arbetslösa. Bestämmelser om detta ingår i 1 kap. 6 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Momentet hänvisar till 3 § i lagen om pension för företagare och till 3—5 § i lagen om pension för lantbruksföretagare. Enligt 3 § 1 mom. i lagen om pension för företagare avses med företagare en person som utför förvärvsarbete utan att samtidigt stå i arbetsavtalsförhållande eller i tjänsteförhållande eller annat offentligrättsligt anställningsförhållande. Den grundläggande definitionen av företagare innefattar således både ägarandel och arbete. Enligt 3 § 2 mom. i den lagen betraktas en person som företagare om han eller hon i ett annat företag än ett aktiebolag är personligen ansvarig för företagets eller sammanslutningens förpliktelser och förbindelser. Också i detta fall innefattar definitionen både ägarandel och arbete.

Vidare anses en person enligt lagen om pension för företagare vara företagare om han eller hon är en delägare som arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag eller en person som arbetar i ledande ställning i en annan sammanslutning och

RP 236/2018 rd

1. ensam innehar mer än 30 procent av bolagets aktiekapital eller av det röstetal som aktierna medför i bolaget, eller
2. tillsammans med sina familjemedlemmar innehar mer än 50 procent av bolagets aktiekapital eller av det röstetal som aktierna medför i bolaget, eller
3. den som arbetar i ledande ställning i en annan sammanslutning än ett aktiebolag har sådan motsvarande bestämmanderätt i sammanslutningen som avses ovan.

Också här innefattar definitionen båda elementen, det vill säga ägarandel och arbete. I dessa fall är personen en företagare som ingår i tillämpningsområdet för lagen om pension för företagare. Av detta följer att personen på grundval av bestämmelsen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare också inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Utkomstskyddet för arbetslösa har emellertid en vidare definition av företagare än pensionssystemet. Enligt 1 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ingår i begreppet företagare utöver det som sägs ovan också en person som enligt den lagen betraktas som delägare i ett företag. Också delägarskap kräver att personen arbetar i företaget. I 2 mom. sägs det att en person är delägare och följaktligen företagare enligt utkomstskyddet för arbetslösa om han eller hon arbetar

1. i ledande ställning i ett aktiebolag där han eller hon själv har minst 15 procent eller hans *eller hennes familjemedlemmar* ensamma eller tillsammans med honom eller henne har minst 30 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget,
2. i ett aktiebolag där han eller hon själv *eller hans eller hennes familjemedlemmar* ensamma eller tillsammans med honom eller henne har minst hälften av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller
3. i ett annat företag eller en annan sammanslutning där han eller hon *eller hans eller hennes familjemedlemmar* ensamma eller tillsammans med honom eller henne anses ha en sådan bestämmanderätt som avses i punkterna ovan.

När gränsen för innehav, röstetal eller bestämmanderätt överskrids på grundval av en familjemedlems innehav alternativt personens och en familjemedlems gemensamma innehav spelar det en roll när det är en familjemedlem som avses. I 1 kap. 6 § 4 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa definieras familjemedlem. Enligt den punkten betraktas som familjemedlem till den som arbetar i ett företag hans eller hennes make och en person som är hans eller hennes släkting i rätt upp- eller nedstigande led och bor tillsammans med honom eller henne i gemensamt hushåll.

Vem betraktas som icke ägande familjemedlem till en företagare?

Både i lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare och i lagen om utkomstskydd för arbetslösa utreds ägarandel, rösträtt och bestämmanderätt som det sammanlagda innehavet m.m. i fråga familjemedlemmar som bor i gemensamt hushåll. I motsats till vad som är fallet enligt lagen om pension för företagare spelar det ingen roll när definitionen av företagare utreds enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa om personen själv innehar en ägarandel, en viss del av rösträtten eller bestämmanderätt eller inte i företaget där han eller hon arbetar. Detta framgår av de kursiverade delarna av uppräkningsen ovan. Därför kan en person som inte har något innehav i familjeföretaget och som därför är försäkrad enligt lagen om pension för arbetstagare betraktas som företagare när lagen om utkomstskydd för ar-

betslösa tillämpas. En sådan företagare utan ägarandelar kallas i denna proposition *icke ägande familjemedlem till företagare*.

Enligt lagen om pension för företagare betraktas också makar till yrkesutövare eller till företagare som utövar företagsverksamhet med firma och barn till en företagare eller till en make till en företagare som bor i gemensamt hushåll med dem. En förutsättning för att makarna och barnen ska betraktas som företagare är att de arbetar utan lön. I dessa fall krävs det inte att en familjemedlem ska ha en ägarandel i företaget för att betraktas som företagare. För en familjemedlem som arbetar utan lön inom företagsverksamheten måste det ha tecknats en FöPL-försäkring, om alla andra förutsättningar för försäkring är uppfyllda.

Den som är verksam lantbruksföretagare i ett aktiebolag eller någon annan sammanslutning betraktas som företagare på samma villkor som enligt lagen om pension för lantbruksföretagare. Dessutom måste en familjemedlem till en lantbruksföretagare som bor i gemensamt hushåll med företagaren eller på brukningsenheten eller i omedelbar närhet av den teckna en LFöP-försäkring, om han eller hon får en lön som är högre än 3 828,13 euro om året (2018 års nivå). För familjemedlemmar krävs det inte att de äger en del av lantbruket för att få LFöP-försäkring. Om lönen ligger under 3 823,13 euro om året, kan familjemedlemmen teckna en frivillig LFöP-försäkring. När personen inte får någon lön alls, görs det en bedömning av arbetsinsatsen och arbetsinkomsten bestäms då utifrån den.

Arbetskraftspolitiska förutsättningar

Om en arbetssökande betraktas som företagare enligt 1 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, är det arbets- och näringsbyrån som avgör om en person kan få arbetslöshetsförmån, det vill säga avgör om de arbetskraftspolitiska förutsättningar för att få arbetslöshetsförmåner som ingår i 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är uppfyllda.

En arbetssökande har inte rätt att få arbetslöshetsförmån för den tid som han eller hon arbetar som företagare på heltid utan avbrott i mer än två veckor. En person anses arbeta som företagare på heltid om verksamheten kräver en så stor arbetsinsats att det hindrar personen från att ta heltidsarbete. Om det inte finns anledning att göra någon annan bedömning, anses arbetet vara bisyssla och det finns följaktligen ingenting i företagsverksamheten som hindrar att arbetslöshetsförmån betalas ut, åtminstone inte när personen i minst sex månader har haft ett heltidsarbete utan anknytning till företagsverksamheten.

Inom utkomstskyddet för arbetslösa har den etablerade principen varit att ekonomiska risker eller exempelvis fluktuationer till följd av efterfrågan i företagsverksamheten inte subventioneras med arbetslöshetsförmån. Om en arbetssökande har varit sysselsatt på heltid inom företagsverksamhet, krävs det i princip att hela företagsverksamheten läggs ner för att personen ska få arbetslöshetsförmån. I vissa situationer är det dock inte rationellt att kräva att hela verksamheten läggs ner. Nedläggning av verksamheten krävs därför inte om den som ansöker om arbetslöshetsförmån har varaktigt och väsentligt nedsatt arbetsförmåga eller om företagsverksamheten på grund av naturförhållandena är säsongbetonat och säsongen är över. Dessa undantag gäller också de familjemedlemmar till en företagare som arbetar i företaget. Andra än familjemedlemmar kan dessutom betraktas som företagare som jämställs med löntagare.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskriver dessutom om en del andra undantag som ger familjemedlemmar som arbetat i ett familjeföretag rätt att få arbetslöshetsförmån när arbetet har tagit slut, även om företaget i övrigt fortsätter med verksamheten. Undantagen avser familjemedlemmar som inte själva innehar eller de två senaste åren inte har innehått minst 15 procent av företagets aktiekapital eller av rösträtten på grundval av aktieinnehavet och inte i övrigt har motsvarande bestämmanderätt i företaget.

En person som är familjemedlem till en företagare och har arbetet i familjeföretaget kan få arbetslöshetsförmån, om han eller hon uppfyller villkoren ovan och arbetet i företaget har upphört och personen har haft heltidsarbete inom företagsverksamheten i högst sex månader under en granskningsperiod på två år eller anställningen uteslutande har berott på deltagande i sysselsättningsfrämjande service eller i någon annan praktik i samband med frivilliga studier. Vidare kan omstrukturering av företagsverksamheten eller varaktigt försämrade förutsättningar för företagsverksamheten vara omständigheter som berättigar en familjemedlem som arbetat i ett familjeföretag att få arbetslöshetsförmån.

En familjemedlem till en företagare har rätt att få arbetslöshetsförmån på grundval av permittering, om företaget av ekonomiska eller produktionsmässiga orsaker har permitterat eller sagt upp sådana arbetstagare som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte betraktas som familjemedlemmar till företagaren. Syftet med att betala ut arbetslöshetsförmån under permittering är att undvika att till exempel den del av produktionen som familjemedlemmen har arbetat i läggs ner i stället och att arbetet därför försvinner helt och hållet.

Arbetslöshetsförmån kan ges ut till en familjemedlem till en företagare också vid hinder för arbete och avslutad löneutbetalning av en sådan orsak som avses i den första meningen i 2 kap. 12 § 2 mom. i arbetsavtalslagen, det vill säga exempelvis om det uppstått en brand på arbetsplatsen. Även i dessa fall krävs det att företaget har andra arbetstagare i samma situation som inte är familjemedlemmar till företagaren.

Förändringar i innehav eller i hur bestämmelsen om familjemedlemmar uppfylls

Rätten att få arbetslöshetsförmån påverkas av förändringar i innehav eller i hur bestämmelsen om familjemedlemmar uppfylls när förändringarna leder till att en person över huvudet taget inte kan betraktas som företagare. En arbetssökande kan ha rätt att få arbetslöshetsförmån om han eller hon avstått från sitt innehav i företaget och därför inte betraktas som företagare enligt 1 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller om hans eller hennes ställning i företaget förändras och han eller hon inte efter förändringen längre betraktas som företagare. Vad gäller avstående från innehav bör det noteras att familjeintern omstrukturering av ägandet inte nödvändigtvis innebär att personen slutar betraktas som företagare.

Ändringarna i vem som betraktas som familjemedlem inverkar på hur gemensamt aktieinnehav uppkommer. En person kan bli löntagare om han eller hon inte längre bor i gemensamt hushåll med den egentliga företagaren.

Samtidigt arbete som företagare och hos en utomstående arbetsgivare kontra rätt till utkomstskydd för arbetslösa

Även om en person uppfyller definitionen på företagare i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, det vill säga arbetar i ett företag där hans eller hennes egen ägarandel, en familjemedlems ägarandel eller hans eller hennes och en familjemedlems sammanlagda ägarandel uppfyller gränserna för definitionen på företagare, kan rätten till utkomstskydd för arbetslösa grunda sig på arbete som personen har utfört som löntagare. Detta är fallet om personen har arbetat för en s.k. tredje part, en utomstående arbetsgivare, i minst sex månader eller om den arbetsinsats som verksamheten kräver är liten och arbetet som gjort för en utomstående arbetsgivare har tagit slut.

I dessa fall kan arbete i företaget, på grundval av arbetet hos en utomstående arbetsgivare eller på grundval av att arbetsinsatsen som familjeföretaget kräver är liten, betraktas som bisyssla och personen som företagare i bisyssla. Rätten till utkomstskydd för arbetslösa grundar sig då i sin helhet på arbetet hos en utomstående arbetsgivare. Personens arbetsvillkor som löntagare

RP 236/2018 rd

är sex månader och den inkomstrelaterade dagpenningen bygger på lön från ett anställningsförhållande eller ett tjänsteförhållande hos en utomstående arbetsgivare. En förutsättning är dock att personen hör till en arbetslöshetskassa för löntagare. Om arbetet som företagare i bisysla fortsätter, jämkas inkomsterna från bisyslan med utkomstskyddet för löntagare.

Medlemskap i en arbetslöshetskassa och dess betydelse för en icke ägande familjemedlem till en företagare

Enligt 1 § 1 mom. i lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) delas arbetslöshetskassorna in i arbetslöshetskassor som försäkrar löntagare och arbetskassor som försäkrar företagare. Arbetslöshetskassorna är skyldiga att i sina stadgar ange sitt verksamhetsområde, vilket innefattar att de säger ut om deras medlemmar är löntagare eller företagare. Ingen kan samtidigt vara försäkrad i två arbetslöshetskassor.

För att bli medlem i en arbetslöshetskassa måste man ha ett arbete. Enligt 3 § 1 mom. i lagen om arbetslöshetskassor får en företagare som ingår i tillämpningsområdet för lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som inte har fyllt 68 år inträde i en företagarkassa. Eftersom icke ägande familjemedlemmar till en företagare betraktas som företagare i utkomstskyddet för arbetslösa, måste de vara försäkrade i en företagarkassa för att få rätt till inkomstrelaterad dagpenning.

Medlem i en arbetslöshetskassa för löntagare kan den bli som arbetar i egenskap av löntagare. En löntagarkassa kan inte ge ut inkomstrelaterad dagpenning på grundval av arbetsinkomst från företagsverksamhet. Därför har en icke ägande familjemedlem till en företagare som är medlem i en löntagarkassa inte rätt att få inkomstrelaterad dagpenning från den kassan på grundval av inkomsterna från företaget och det arbetsvillkor som arbetet där har resulterat i. I detta fall handlar det om felaktig försäkring. Däremot är det ingen felaktig försäkring om person arbetar på heltid hos en utomstående arbetsgivare och arbetet i egenskap av icke ägande familjemedlem till företagaren är en bisysla. I dessa fall kan rätten att få inkomstrelaterad dagpenning grunda sig på lönearbetet hos en utomstående arbetsgivare och personen betraktas som löntagare.

En icke ägande familjemedlem till företagare som inte hör till någon arbetslöshetskassa eller som felaktigt har blivit medlem i en löntagarkassa kan ha rätt att få grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd från Folkpensionsanstalten.

Arbetsvillkoret

Ett villkor för att löntagare och företagare ska få arbetslöshetsdagpenning är att de uppfyller arbetsvillkoret. Bestämmelser om arbetsvillkoret finns i 5 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. En löntagare uppfyller arbetsvillkoret när han eller hon under de närmast föregående 28 månaderna (*granskningsperiod*) i minst 26 kalenderveckor har varit i sådant arbete som avses i 4 § (5 kap. 3 §). En företagare uppfyller arbetsvillkoret när han eller hon under de närmast föregående 48 månaderna (*granskningsperiod*) i minst 15 månader har arbetat som företagare (5 kap. 7 §). För att arbetslöshetsdagpenningen ska kunna ges ut i form av inkomstrelaterad dagpenning måste personen uppfylla arbetsvillkoret i egenskap av medlem i en arbetslöshetskassa: löntagare som medlemmar i en löntagarkassa och företagare som medlemmar i en företagarkassa.

Giltighetstiden för ett uppfyllt arbetsvillkor är begränsad. I 5 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs det att en person som har arbetat som företagare i mer än 18 månader eller uppfyllt arbetsvillkoret för företagare som medlem av en företagarkassa inte beviljas arbetslöshetsdagpenning ur en löntagarkassa förrän han eller hon uppfyllt arbetsvillkoret

för löntagare efter företagsverksamheten. Granskningsperioden för arbetsvillkoret börjar då vid den tidpunkt när personen har börjat arbeta efter företagsverksamheten. Om en person som uppfyllt arbetsvillkoret för företagare som medlem av en företagarkassa blir medlem av en löntagarkassa, upphör rätten till arbetslöshetsdagpenning för företagare när han eller hon uppfyller arbetsvillkoret för löntagare som medlem av en löntagarkassa.

Vidare föreskriver 5 kap. 10 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa att den som bytt från en löntagarkassa till en företagarkassa och blir arbetslös innan arbetsvillkoret för företagare är uppfyllt har rätt att få den arbetslöshetsdagpenning som skulle betalas ut om han eller hon fortsatt vore medlem av företagarkassan. Detta efterskydd tillämpas om personen efter att ha gått ut ur kassan inom en månad går med i en annan arbetslöshetskassa.

Hur inkomstrelaterad dagpenning finansieras

Bestämmelser om finansieringen av inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa finns i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) och lagen om arbetslöshetskassor (603/1984). Med stöd av 25 § i lagen om arbetslöshetskassor finansieras inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa företagare inklusive förtjänstskydd för delägare och icke ägande familjemedlemmar i denna grupp med en statsandel motsvarande statens grunddagpenning och medlemsavgifter i arbetslöshetskassor¹.

För en icke ägande familjemedlem till en företagare är arbetslöshetsförsäkringspremien 2018 0,92 procent, om han eller hon är försäkrad i rätt kassa, det vill säga i en arbetslöshetskassa för företagare, och om arbetslöshetsförsäkringspremien har tagits ut på rätt sätt vid utbetalning av lönen, alltså som arbetslöshetsförsäkringspremie för delägare². För löntagare är arbetslöshetsförsäkringspremien samtidigt 1,9 procent. Med arbetslöshetsförsäkringspremien för delägare täcks huvudsakligen den pensionspremie enligt lagen om pension för arbetstagare som flyter in för den tid som inkomstrelaterad dagpenning ges ut (så kallad oavlönad tid). Premien bestäms med hänsyn till andra utgifter som arbetslöshetsförsäkringsfonden har och som en delägare har rätt att få (vuxenutbildningsstöd, andel som redovisas till Folkpensionsanstalten av premier som betalas av löntagare som inte hör till någon arbetslöshetskassa, lönegarantin och administrativa kostnader). Arbetslöshetsförsäkringspremien för delägare används inte till att finansiera förtjänstdelen till inkomstrelaterad dagpenning för löntagare eller företagare (inklusive delägare).

Löntagares inkomstrelaterad utkomstskydd för arbetslösa finansieras med lagstadgade arbetslöshetsförsäkringsavgifter för arbetsgivare och lagstadgade arbetslöshetsförsäkringspremier för löntagare, en statsandel motsvarande statens grunddagpenning och medlemsavgifter till³ arbetslöshetskassan. Med arbetslöshetsförsäkringspremien för löntagare finansieras dels den andel av premien som går till förtjänstskyddet för löntagare, dels den pensionspremie enligt lagen om pension för arbetstagare som flyter in under tiden med inkomstrelaterad dagpenning (så kallad oavlönad tid), vuxenutbildningsstöd, andel som redovisas till Folkpensionsanstalten av premier som betalas av löntagare som inte hör till någon arbetslöshetskassa, lönegarantin och administrativa kostnader.

2.2 Bedömning av nuläget

¹ Förtjänstdelen till inkomstrelaterad dagpenning finansieras inte alls med medel från arbetslöshetsförsäkringspremier i fråga om dessa personer.

² Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner, 16 §.

³ Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner, 7 §.

De senaste åren har rätten för icke ägande familjemedlemmar till företagare att få utkomstskydd för arbetslösa var ett tema som debatterats mycket. Till viss del har debatten gällt frågan om i vilken utsträckning en familjemedlem som arbetar i ett företag, men inte är ägare ska ha rätt att få utkomstskydd för arbetslösa. Detta gäller i synnerhet debatten om de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få förmånerna. I den offentliga debatten råder det en uppfattning att hela företagsverksamheten måste läggas ner för att en familjemedlem som arbetat i företaget ska ha rätt att få utkomstskydd för arbetslösa. Som det sägs i avsnittet Nuläge är det en missuppfattning. Denna missuppfattning kan emellertid leda till att en familjemedlem inte anställs i företaget eller till att en familjemedlem inte vill ta anställning i familjeföretaget.

Vad beträffar de arbetskraftspolitiska förutsättningarna har uppfattningen också varit att en del av de upplevda problemen hänger samman med att en familjemedlems anställning avslutas utan att man känt till de förutsättningar för att få utkomstskydd för arbetslösa som dels avser företagaren själv, dels i en lindrigare form också berör företagarens familjemedlemmar. Detta gäller i synnerhet när det finns andra arbetstagare i företaget än bara familjemedlemmar.

Vidare har man utgått från att en icke ägande familjemedlem inte känner igen de situationer när han eller hon på grundval av arbete i företaget betraktas som företagare enligt utkomstskyddet för arbetslösa och att varken företagarna själva eller deras familjemedlemmar fullt ut är klara över vad bestämmelserna om medlemskap i en arbetslöshetskassa innebär. Okunskapen leder till att de felaktigt går med i en arbetslöshetskassa för löntagare. Det går inte att rätta till ett sådant fel i försäkringen och de försäkrade går miste om rätten att få inkomstrelaterad dagpenning. Möjligheten att få grunddagpenning kompenserar inte denna förlust av inkomstrelaterad dagpenning.

I alla dessa situationer kan man anta att missuppfattningarna om vad lagen om utkomstskydd för arbetslösa innebär kan bero på att utkomstskyddet för arbetslösa betraktar icke ägande familjemedlemmar som företagare, medan de enligt annan lagstiftning betraktas som arbetstagare.

I en del fall betraktas personen alltså som företagare eller arbetet i egenskap av företagare upphör om det sker förändringar i familjeförhållandena eller i boendet i gemensamt hushåll. När en person som betraktas som löntagare flyttar ihop med företagaren kan det hända att personen betraktas som företagare. Å andra sidan blir en icke ägande familjemedlem som arbetar i företaget löntagare, om han eller inte längre bor i gemensamt hushåll. Också omställningar i aktieinnehavet inverkar på om en person som arbetar i företaget betraktas som företagare eller inte, om han eller hon fortsatt betraktas som företagare eller om arbetet som företagare tar slut, vilket är en annan sak än att arbetet tar slut⁴. I alla dessa situationer har förändringen konsekvenser redan från och med att händelsen inträffar. Anställningen som löntagare eller arbetet som företagare ändras således inte retroaktivt. Den här typen av förändringar kan dock vara extra svåra att känna igen. Det kan därför hända att en person som i en tidigare situation har valt att bli medlem i en arbetslöshetskassa för löntagare av okunskap låter bli att ta reda på om han eller hon är medlem i rätt arbetslöshetskassa eller om de aktuella förändringarna i familjeförhållandena eller ägandet är av den arten att han eller hon måste byta arbetslöshetskassa.

Arbetslöshetskassorna ger information om medlemsvillkoren när någon ansöker om medlemskap. Också arbetslöshetsförsäkringsfonden har i kampanjer spridit information om hur ut-

⁴ En person betraktas som företagare om han eller hon äger ett företag i sin helhet och arbetar i företaget. Om personen avstår helt och hållet från sin ägarandel och säljer det till en utomstående person, men fortsätter att arbeta i företaget, betraktas han eller hon som löntagare efter att ägandet har upphört. Å andra sidan blir en tidigare löntagare i företaget företagare, om han eller hon köper upp aktiestocken i företaget och fortsätter att arbeta i företaget. Dessa förändringar i status som löntagare-företagare kan också tillämpas på delägare.

komstskyddet för arbetslösa ställer sig till icke ägande familjemedlemmar till företagare. Dessutom har Företagarna i Finland rf information om frågan på sin webbsida. Trots att det finns information att tillgå händer det att personer blir medlemmar i fel kassa. Arbetslöshetskassornas register över förmånstagare har ingen information om hur många som har fått avslag på sin ansökan om inkomstrelaterad dagpenning på grund av medlemskap i fel kassa.

3 Målsättning, alternativ och de viktigaste förslagen

Målet med propositionen är att ge icke ägande familjemedlemmar till företagare möjligheter att få utkomstskydd för arbetslösa enligt samma arbetskraftspolitiska förutsättningar som löntagare som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har med stöd av den lagen. Samtidigt är ambitionen att färre icke ägande familjemedlemmar till företagare ska gå minste om rätten till inkomstrelaterad dagpenning på grund av att de av felaktiga föreställningar om sin arbetsmarknadsställning har gått med i en löntagarkassa eller fortsatt att vara medlem i en löntagarkassa, trots att de i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa arbetar som företagare och arbetet är deras huvudsakliga arbete.

Möjligheterna för icke ägande familjemedlemmar till företagare att få inkomstrelaterad dagpenning kan förbättras genom att förhindra att de felaktigt blir medlemmar i en arbetslöshetskassa för löntagare. För att målet ska nås behövs det rådgivning både vid anslutningen till en arbetslöshetskassa och under medlemskapet. Vägledning vid rätt tidpunkt och i tillräcklig omfattning kan förhindra att icke ägande familjemedlemmar som arbetar som företagare går med i en löntagarkassa i stället för i en företagarkassa eller att de fortsätter att vara medlemmar i en löntagarkassa, trots att de efter att ha blivit företagare ska säkerställa sin rätt till inkomstrelaterad dagpenning via medlemskap i en företagarkassa.

Rådgivningen förefaller dock inte nå ut till alla icke ägande familjemedlemmar som är medlemmar i en löntagarkassa. En av de största orsakerna är sannolikt att de i annan lagstiftning betraktas som arbetstagare, eller som löntagare för att använda terminologin i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Då nås inte berörda personer av informationen att lagen om utkomstskydd för arbetslösa avviker från annan lagstiftning vad beträffar definitionen av företagande. Följaktligen har man bedömt att det inte går att avskaffa fallen av medlemskap i fel kassa helt och hållet och därmed inte heller förlusten av rätten till inkomstrelaterad dagpenning med mer information eller bättre information. Följaktligen ses mer information som en otillräcklig åtgärd.

Under beredningens gång har en modell utretts som innebär att felaktigt medlemskap i en löntagarkassa retroaktivt förs över till en arbetslöshetskassa för företagare. En sådan ändring kan införas antingen för viss tid eller tills vidare. I båda alternativen spelar rådgivning om medlemskap i en arbetslöshetskassa fortfarande en framträdande roll. Ändringen skulle däremot inte ändra någonting i de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för icke ägande familjemedlemmar att få utkomstskydd för arbetslösa. Möjlighet att överföra medlemskap i en arbetslöshetskassa är inte heller en tillräckligt omfattande åtgärd, om frågor kring medlemskap i en arbetslöshetskassa och de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få arbetslöshetsdagpenning är väsentliga tröskelfrågor när en icke ägande familjemedlem överväger att börja arbeta i ett familjeföretag, eftersom de arbetskraftspolitiska förutsättningarna inte ändras av en sådan åtgärd.

De arbetskraftspolitiska förutsättningarna är lindrigare när en familjemedlems arbete tar slut och rätten till arbetslöshetsdagpenning inträder än de är för andra företagare. Under beredningens gång prövades också möjligheten att se över dessa bestämmelser separat eller i kombination med en möjlighet att överföra kassamedlemskap. Processen utmynnade dock i att

mildare arbetskraftspolitiska bestämmelser för målgruppen inte är en tillräckligt omfattande åtgärd, om förutsättningarna trots det fortfarande avviker från förutsättningarna för löntagare.

Därför föreslås det i denna proposition att icke ägande familjemedlemmar till företagare i fortsättningen ska betraktas som löntagare i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa. I detta syfte föreslås 1 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa bli ändrad så att det för att bli betraktad som företagare via delägnande krävs personlig ägarandel i företaget, andel i den anknytande rösträtten eller i övrigt motsvarande personlig bestämmanderätt. Om inga av dessa villkor är uppfyllda, ska personen betraktas som löntagare trots att det företag där han eller hon arbetar helt och hållet ägs av en familjemedlem ensam eller i sin helhet av familjemedlemmarna tillsammans eller han eller hon via definitionen av familjemedlem som delägare fortfarande betraktas som företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

För en icke ägande familjemedlem till företagare föreslås arbetsvillkoret vara 52 kalenderveckor under vilka han eller hon ska uppfylla samma arbetsförutsättningar som de som tillämpas på andra löntagare. Det innebär att arbetstiden måste vara 18 timmar per kalendervecka förutsatt att det inte är ett yrkesområde där det tillämpas en avvikande arbetstidsbestämmelse för hur arbetsvillkoret tjänas in. Dessutom måste lönen följa kollektivavtalet. Om det inte har ingåtts något kollektivavtal för branschen, räcker det med att lönen uppfyller minimikravet (1 189 euro i månaden 2018 vid heltidsarbete) i 5 kap. 3 § 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. För att en icke ägande familjemedlem ska ha rätt att få dagpenning krävs det dessutom att han eller hon inte har innehaft ägarposition på minst tolv månader. Veckorna i arbetsvillkoret tjänas in parallellt med icke-ägande. För att få inkomstrelaterad dagpenning krävs det också att personen har uppfyllt arbetsvillkoret under sitt medlemskap i en löntagarkassa.

De föreslagna ändringarna ska bara gälla de delägare som i dag betraktas som företagare och som arbetar i ett företag eller en sammanslutning, där de inte innehar någon ägarandel, någon rösträtt eller någon bestämmanderätt, men där någon av deras familjemedlemmar antingen är delägare eller är en företagare som ingår i tillämpningsområdet för lagen om pension för företagare och därför betraktas som företagare i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Följaktligen ska ändringen inte gälla de som inte alls arbetar i ett företag som ägs av en familjemedlem eller där en familjemedlem äger en tillräckligt stor andel för att han eller hon ska betraktas som delägare, alltså som företagare. Vidare ska ändringen inte gälla de som har ägarandel, rösträtt eller bestämmanderätt i ett företag eller en sammanslutning men som själva inte arbetar där. I dessa fall betraktas personerna redan nu som löntagare, eller det är uteslutande fråga om ägande.

Ändringen ska inte heller gälla person som arbetar i ett företag eller en sammanslutning och som ensamma äger, vars familjemedlemmar äger eller som tillsammans med någon familjemedlem äger en så liten andel i företaget eller sammanslutningen att den ägarandel som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte uppfylls. Också dessa betraktas redan nu och kommer också i fortsättningen att betraktas som löntagare.

I propositionen föreslås inga ändringar i arbetsvillkoret för löntagare. Det innebär att det i fortsättningen kommer att tillämpas två olika arbetsvillkor på de som arbetar med löntagarstatus, nämligen för icke ägande familjemedlemmar till företagare ett arbetsvillkor på 52 kalenderveckor och för andra löntagare ett arbetsvillkor på 26 kalenderveckor som i den gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Vidare föreslås det att dessa två villkor inte ska kunna slås samman i arbetsvillkoret för inkomstrelaterad dagpenning. Denna lösning motiveras i det följande.

I nuläget kan arbete för arbetsvillkoret för företagare respektive löntagare inte slås ihop i arbetsvillkoret för inkomstrelaterad dagpenning. Det är ingen försämring jämfört med nuläget

att sammanräkning inte är möjlig för denna grupp som blir löntagare vid parallellt arbete eller arbete vid på varandra följande perioder. Det är en central orsak till den valda lösningen.

Arbetsvillkoret innehåller således arbetsperioder av olika längd. För att arbetsperioderna eller antalet timmar per vecka ska kunna slås ihop krävs det antingen viktad sammanräkning (procentuell andel av arbetsvillkoret på 52 kalenderveckor och procentuell andel av arbetsvillkoret på 26 kalenderveckor) eller alternativt en modell där det är avgörande för hur arbetsvillkoret uppfylls, vilketdera arbetet har pågått längst i timmar eller vilketdera arbetet som har slutat senare. Dessa alternativ vore svåra att förklara och svåra att följa upp för verkställigheten och med avseende på medlemmar i en arbetslöshetskassa. Den andra centrala orsaken till den valda lösningen är en strävan att hämna en ytterligare komplicerad av arbetslöshetssystemet och en förändring av systemet till ännu svårbegripligare än det nu föreslagna.

Slutligen kan det sägas att vägvalet bygger på överväganden om i vilken omfattning det är befogat att behandla icke ägande familjemedlemmar på ett annat sätt än de andra som betraktas som företagare enligt den gällande lagstiftningen. I nuläget kan arbete som företagare inte slås ihop med lönearbete på grundval av inkomstrelaterad dagpenning. I och med att icke ägande familjemedlemmar enligt den gällande lagstiftningen betraktas som företagare kan arbete i familjeföretaget inte slås ihop med lönearbete hos en utomstående arbetsgivare varken i arbetsvillkoret eller i grunden för inkomstrelaterad dagpenning. Detta stämmer överens med hur rättigheterna uppkommer för andra som turvis eller parallellt arbetar som företagare och löntagare. Efter ändringen betraktas icke ägande familjemedlemmar till företagare som löntagare. För att detta inte ska generera en sorts riktad kombinationsförsäkring för icke ägande familjemedlemmar är det motiverat att arbete i ett familjeföretag och arbete hos en utomstående arbetsgivare fortfarande inte kan räknas ihop i arbetsvillkoret eller i beloppet för inkomstrelaterad dagpenning. Om det vore möjligt att kombinera arbete i familjeföretaget och hos en utomstående arbetsgivare skulle icke ägande familjemedlemmar ha bättre villkor än sina familjemedlemmar som arbetar både i familjeföretaget som de äger och hos en utomstående arbetsgivare och samtidigt också bättre villkor än personer vars inkomster består av exempelvis arbete i firma och som löntagare hos en utomstående arbetsgivare.

Här föreslås det inga ändringar i de arbetskraftspolitiska förutsättningar som är ett villkor för att personer som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa betraktas som företagare ska få utkomstskydd för arbetslösa. Det är inte nödvändigt eftersom icke ägande familjemedlemmar till företagare i fortsättningen kommer att betraktas som löntagare. Det genomförs med den ovan relaterade ändringen i 1 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Vidare föreslås det inga ändringar i finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa. På grundval av 16 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner tas arbetslöshetsförsäkringspremien för delägare ut på den inkomst som en person som avses i 1 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har. När momentet ändras till att en icke ägande familjemedlem till en företagare inte längre är delägare, innebär förslaget att det från och med att lagen träder i kraft ska tas ut löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie på lönen i stället för arbetslöshetsförsäkringspremie för delägare.

Dessutom föreslås det inga ändringar i bestämmelserna om ansökan om medlemskap eller förutsättningar för medlemskap i lagen om arbetslöshetskassor. Från med lagens ikraftträdande ska målgruppen, det vill säga icke ägande familjemedlemmar till företagare, betraktas som löntagare direkt på grundval av den föreslagna ändringen i 1 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I fortsättningen kan icke ägande familjemedlemmar till företagare inte längre tjäna in rätt till inkomstrelaterad dagpenning via medlemskap i en arbetslöshetskassa för företagare. För att tjäna in arbetsvillkoret för inkomstrelaterad dagpenning krävs det då att medlemskapet förs över till en arbetslöshetskassa för löntagare. För att bli medlem i en

löntagarkassa krävs det i sin tur att personen anhåller om medlemskap och uppfyller villkoren för medlemskapet, inklusive utträde ur arbetslöshetskassan för företagare, om personen när lagen träder i kraft är medlem i en sådan kassa. Precis som i nuläget inverkar ägaromstruktureringar under medlemskapet i en arbetslöshetskassa på enligt vilketdera kassamedlemskapet arbete för arbetsvillkoret tjänas in.

Löntagares arbetsvillkor börjar tjänas in från med det att lagen träder i kraft. Den som har varit medlem i en arbetslöshetskassa för företagare kan byta till medlemskap i en löntagarkassa så snart ändringen har trätt i kraft. Om den som flyttar över från en företagarkassa till en löntagarkassa blir arbetslös innan han eller hon har hunnit uppfylla arbetsvillkoret för löntagare, har han eller hon rätt att få den arbetslöshetsdagpenning som han eller hon skulle få på grundval av fortsatt medlemskap i en företagarkassa (efterskydd). Bestämmelser om efterskydd finns i 5 kap. 10 a § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Momentet tillämpas om en icke ägande familjemedlem efter att ha utträtt ut en företagarkassa inom en månad blivit medlem i en arbetslöshetskassa för löntagare.

Arbetsvillkoret för att få grunddagpenning skiljer sig från arbetsvillkoret för att få inkomstrelaterad dagpenning. Redan nu är det vid grunddagpenning tillåtet att räkna in lönearbete i arbetsvillkoret för företagare, och propositionen innehåller ingen ändring på den punkten. I fortsättningen kan arbete som utförs av en icke ägande familjemedlem räknas in i arbetsvillkoret för företagare. Däremot ska det inte vara tillåtet att räkna in arbetet i arbetsvillkoret för löntagare ens vid grunddagpenning.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Konsekvenser för medborgarna

Ändringen av icke ägande familjemedlemmar från företagare till löntagare avser uppskattningsvis 22 000 personer. Kalkylen bygger på arbetslöshetsförsäkringsfondens statistik över antalet företag som betalar premie för delägare och på den uppgivna lönesumman för delägare. Det beräknade antalet personer motiveras närmare i avsnittet om ekonomiska konsekvenser. På individnivå har ändringen stor inverkan och effekten är stor i jämförelse med dels nuläget, dels andra företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa som alltså inte berörs av ändringen.

Efter ändringen uppkommer rätt för icke ägande familjemedlemmar att få både utkomstskydd för arbetslösa till samma belopp som grundskyddet och inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa på grundval av de arbetspolitiska förutsättningarna för löntagare. Det är fråga om lindrigare arbetskraftpolitiska förutsättningar än de som idag gäller för icke ägande familjemedlemmar och som också efter ändringen gäller exempelvis personer med obetydligt ägande i familjeföretag. Samtidigt förkortas det arbetsvillkor som är en förutsättning för att få arbetslöshetsdagpenning jämfört med arbetsvillkoret för de personer som också i fortsättningen uppfyller definitionen på företagare.

Ändringen ger icke ägande familjemedlemmar bättre ekonomiska villkor vid arbetslöshet. Det faktum att rätt till inkomstrelaterad dagpenning uppkommer innebär vid arbetslöshet att personen sannolikt betydligt mer sällan behöver ta till andra sociala förmåner som bostadsbidrag eller utkomststöd.

Vidare kan en icke ägande familjemedlem efter lagändringen lättare inleda partiellt arbete i familjeföretaget eftersom arbetet kommer att betraktas som deltidsarbete för löntagare och kortvarigt heltidsarbete, medan det i dagsläget bedöms utifrån arbete inom företagsverksamhet som bisyssla eller huvudsyssla. Dessutom underlättas läget genom att rätten till jämkad eller

full arbetslöshetsdagpenning ska bygga på en lindrigare arbetskraftspolitisk bedömning baserad på permittering eller övergång till deltidsarbete av produktionsmässiga eller ekonomiska orsaker.

I dessa fall förbättras en icke ägande familjemedlems ekonomiska situation av rätten att få arbetslöshetsdagpenning till fullt eller jämkat belopp. Vid jämkad dagpenning ska skillnaden mellan lönen från deltidsarbete respektive heltidsarbete kunna användas för att tjäna in lön och kommande pension som egentlig företagare. Det ger egentliga företagare bättre försörjningsmöjligheter både under tiden i arbete och tiden med arbetspension. Myndigheterna kommer inte att ha några verkliga möjligheter att övervaka vad familjemedlemmar gör vid permittering eller partiell sysselsättning. Samtidigt ska en del av en icke ägande familjemedlems försörjning betalas ut från utkomstskyddet. I synnerhet det jämkade utkomstskydd som ges ut vid partiell sysselsättning kan se ut som lönesubvention till företaget, trots att det inte är det på den här lagstiftningsnivån, utan utkomstskyddet för arbetslösa är ett sätt att försäkra stödtagarens försörjning.

När en icke ägande familjemedlem blir löntagare ges de som hör till denna grupp möjlighet att få tilläggsdagar till arbetslöshetsdagpenningen, vilket inte är fallet med företagare. Dessutom tjänar de in arbetspension under perioden med inkomstrelaterad dagpenning. På grund av sätet att finansiera den arbetspension som tjänas in under perioder med inkomstrelaterad dagpenning kan det vara lönsamt för företaget att avsluta anställningsförhållandet för en icke ägande familjemedlem. Då får familjemedlemmen inte bara inkomstrelaterad dagpenning utan tjänar också in arbetspension. Samtidigt kan företaget använda löneutbetalningsreserven till lön till den egentliga företagaren och till en reserv för att finansiera arbetspension enligt lagen om pension för företagare med. Inte heller i dessa situationer har myndigheterna någon möjlighet att övervaka vad en familjemedlem gör vid arbetslöshet.

Med avseende på en företagarfamiljs ekonomi ger de nya utvägar som ändringen medför möjligheter att omfördela löneutbetalningsreserven inom företagsverksamheten och å andra sidan också att lyfta över kostnader och risker för företagsverksamheten på utkomstskyddet för arbetslösa. Den effekten minskar dock av arbetsvillkoret på 52 kalenderveckor och kravet på en period när personen inte får ha någon ägarandel i företaget.

Den föreslagna ändringen leder till att bestämmelserna om företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa blir en aning mer komplicerade, vilket sannolikt inverkar på målgruppen och målgruppens möjligheter att uppfatta hur rätten till inkomstrelaterad dagpenning tjänas in. När personerna i och med lagändringen blir löntagare, men villkoren för att få inkomstrelaterad dagpenning avviker från villkoren för andra löntagare, förtydligar ändringen inte på lagstiftningsnivå dessa personers rätt att få utkomstskydd för arbetslösa, trots att den kan fungera på det sätt på individnivå. Om man dessutom lägger till de effekter som omstruktureringar i ägarandelarna för med sig och förändringarna i familjemedlemmarnas ställning, kan den föreslagna ändringen tidvis leda till försämringar jämfört med dagsläget eller på sin höjd till oförändrat läge.

Utifrån den befintliga statistiken går det inte att sluta sig till vilket kön en icke ägande familjemedlem till en företagare har eller i vilken ålder personen är. Det fanns totalt 205 000 företagare 2018 som var försäkrade enligt FöPL, och av dem var 136 000 män och 69 000 kvinnor, vilket betyder att ungefär en tredjedel av de FöPL-försäkrade företagarna är kvinnor. Av uppgifterna om FöPL-försäkring går det dock inte att sluta sig till av vilket kön de icke ägande familjemedlemmar som eventuellt arbetar i företaget, i praktiken företagarnas makar eller barn, har. Av uppgifterna om premier för delägare som betalas till arbetslöshetsförsäkringen framgår det inte heller av vilket kön eller i vilken ålder de löntagare är på vars lön det tas ut en

premie för delägare. Eftersom det inte finns någon statistik att tillgå, går det inte att bedöma vilka konsekvenser propositionen har för kvinnor respektive män och för barn.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

Allmänt

De föreslagna ändringarna har dels direkta ekonomiska konsekvenser och konsekvenser som hänför sig till arbetslösheten av nuvarande omfattning, dels konsekvenser som beror på beteendeförändringar.

Också efter ändringarna kommer de personer som själva äger en del av företaget och vars ägarandel inklusive familjemedlemmarnas ägarandelar uppfyller det krav på innehav som avses i 1 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa att betraktas som företagare i utkomstskyddet. Enligt siffrorna om den målgrupp som beskrivs i nästa avsnitt finns det cirka 15 000 sådana personer. Sammantaget sett finns det drygt 200 000 företagare med FöPL-försäkring. I dessa grupper är det möjligt att med ägaromstruktureringar inverka på om en person betraktas som företagare eller som löntagare i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa.

Ägaromstruktureringar, det vill säga att någon avstår från sitt innehav, kan redan nu på grundval av lagen om utkomstskydd för arbetslösa inverka på en persons rätt att få dagpenning, inklusive om en person ska betraktas som löntagare eller som företagare. Dessutom ska alla som på grundval av den lagen betraktas som företagare kunna göra ägaromstruktureringar som resulterar i att en person betraktas som löntagare. Det handlar således inte uteslutande om en möjlighet för delägare.

Eventuella ägaromstruktureringar, det vill säga en anpassning av beteende till gällande lagstiftning, kan ha en påtaglig effekt på arbetslöshetsutgifterna på lång sikt. Effekten beror på att man efter ändringen tillämpar på en icke-ägande person den arbetskraftspolitiska bedömning, som nu tillämpas på löntagare. Det är dock inte möjligt att utföra en analys av eventuella ekonomiska konsekvenserna, som beteendeförändringar gällande ägaromstruktureringar och eventuell arbetslöshet kan leda till, på ett så tillförlitligt sätt att effekten kunde framställas i regeringens proposition.

Den föreslagna ändringen inverkar på finansieringen av den pension som tjänas in under perioder med inkomstrelaterad dagpenning. Efter ändringen kommer den pensionspremie för arbetspension under arbetslöshetsperioder som i dagsläget tjänas in för perioder med inkomstrelaterad dagpenning att täckas med löntagares och andra arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremier. Hur ändringen inverkar på kostnaderna för pensionssystemet har inte räknats ut separat.

Målgruppens storlek

Det finns ingen tillförlitlig statistik över icke ägande familjemedlemmar som arbetar i familjeföretag och bor i gemensamt hushåll tillsammans med en ägande familjemedlem. Enligt uppgifter från arbetslöshetsförsäkringsfonden (uppgifter som uppkommer när arbetslöshetsförsäkringspremier tas ut) har 15 136 företag anmält löner för delägare för uttag av arbetslöshetsförsäkringspremier. Den lönesumma som premierna grundar sig på uppgick till 733 miljoner euro 2017. När lönesumman divideras med tre olika årslöner av olika storleksklass, 21 000, 33 000 och 49 000 euro per år, blir antalet delägare 15 000—35 000 personer. Det betyder 1—2,3 arbetande familjemedlemmar per företag.

Denna bedömning kompletteras av en enkät som Företagarna i Finland rf gjorde 2015⁵. Enkäten besvarades bara av ett fåtal och vid en generalisering av resultaten måste felmarginalen beaktas. Enkätresultatet är dock den enda tillgängliga informationskällan som gör det möjligt att uppskatta hur många företag det finns som sysselsätter familjemedlemmar. Att döma av enkätresultatet finns det ungefär 22 000 företag som sysselsätter familjemedlemmar och i snitt sysselsätter företagen cirka 1,6 familjemedlemmar som bor i gemensamt hushåll. Det ger ett siffra på cirka 35 000 delägare.

Vidare gav enkäten vid handen att 63 procent av familjemedlemmar till företagare inte äger någon andel i företaget. Utifrån dessa uppgifter baserar sig kalkylerna på att det finns 22 000 icke ägande familjemedlemmar som arbetar i ett företag som ägs av familjen. Att döma av statistiken från Arbetslöshetsförsäkringsfonden är det realistiskt att utgå från att gruppen är ungefär i den storleksklassen.

En bedömning av storleksklassen är emellertid förknippad med stora osäkerhetsfaktorer. Vad beträffar målgruppen är det inte känt om den uppgift om premie för delägare som kalkylen för konsekvensbedömningen bygger på är rätt information för att beskriva läget i målgruppen. Det är således osäkert om skyldigheten att betala delägarpremie har blivit igenkänn, och om man på grundval av detta har betalat in rätt arbetslöshetsförsäkringspremie, när lön betalats ut till icke ägande familjemedlemmar. Osäkerheten ökar av att enkäten från Företagarna i Finland besvarades av ett så litet antal medlemmar. Av de svarande företagarna hörde 20,4 procent till en arbetslöshetskassa. Av dem hörde 39 procent till en företagarkassa och 61 procent till en löntagarkassa. Statistiken ger däremot inga uppgifter om hur många icke ägande familjemedlemmar till företagare som hör till en arbetslöshetskassa. Det är dock känt att bara ungefär 10—15 procent av de företagare som är försäkrade enligt lagen om pension för företagare (FöPL) hör till en arbetslöshetskassa, medan motsvarande siffra för löntagare är cirka 85 procent. Det är möjligt att ett stort antal av icke ägande familjemedlemmar inte alls hör till en arbetslöshetskassa.

På grundval av detta har det i beredningen av propositionen uppskattats att arbetslöshetskassorna för företagare har cirka 9 000 medlemmar och att löntagarkassorna har cirka 13 000 medlemmar som är medlemmar i fel kassa, om alla icke ägande familjemedlemmar skulle höra till någon arbetslöshetskassa. Om man trots allt utgår från att medlemskapet korrelerar med företagares och löntagares anslutningsgrad i arbetslöshetskassor, har företagarkassorna uppskattningsvis något mellan 900 och 1 500 icke ägande familjemedlemmar som medlemmar. Medlemsantalet i löntagarkassorna går antagligen hand i hand med hur löntagarna ansöker om medlemskap eftersom de som är medlemmar i ”fel kassa” har trott att de är löntagare.

När det här föreslås att icke ägande familjemedlemmars status vid utkomstskydd för arbetslösa ändras till löntagare, kan man utgå från att anslutningsgraden till arbetslöshetskassor stiger över hela linjen inom målgruppen och på sikt kommer att ligga på samma nivå som den nuvarande anslutningsgraden bland löntagare. Därmed kommer incitamentet att bli medlem i en löntagarkassa totalt sett gälla omkring 22 000 personer. Om 10 procent av målgruppen på längre sikt är arbetslösa, kan 1 200—2 500 personer på årsbasis få inkomstrelaterad dagpenning på grundval av ändringen.

⁵ Informationen baserar sig på en förfrågan utförd av Företagarna i Finland under sommaren 2015. I förfrågan ingick en fråga angående personer som företaget anställt. 867 personer besvarade förfrågan, vilket var 17,6 % av dem som mottagit förfrågan. Av dem, som besvarade förfrågan, anmälde 342 att den anställda personalen omfattar också personer, som är företagarens familjemedlemmar. Av dessa anmälda 176 att åtminstone en del av de anställda familjemedlemmarna bor i samma hushåll som företagaren. I medeltal bodde 1,6 anställda familjemedlemmar i samma hushåll som företagaren. Förfrågan som gjorts av Företagarna i Finland finns inte offentligt tillgänglig.

Lön som grund för inkomstrelaterad dagpenning

Enligt en rapport om arbetslöshetskassorna (Työttömyyskassat 2017) som Finansinspektionen publicerade 2017 var den genomsnittliga arbetslöshetstiden 134 utbetalningsdagar för företagare och 114 dagar för löntagare. Den genomsnittliga inkomstrelaterade dagpenningen som betalades ut av företagarkassorna var 55,28 euro per dag och den som betalades ut av löntagarkassorna 62,34 euro per dag. Uträknat på dagpenningen kräver den genomsnittliga dagpenningen för företagare en årsinkomst på 22 500 euro och den genomsnittliga dagpenningen för löntagare en årsinkomst på 27 000 euro.

Till följd av den bristfälliga statistiken är det mycket svårt att uppskatta årsinkomsterna i målgruppen. Därför har uträkningarna gjorts utifrån tre hypoteser om lönerna. De fördelas så att i den första kalkylen de ekonomiska konsekvenserna har uppskattats på grundval av den lönesumma som ligger till grund för de genomsnittliga dagpenningarna för företagare respektive löntagare. I den grupp där personerna uppfattade sig som företagare baserade sig uppskattningen på en genomsnittlig årsinkomst på 22 500 euro och i den grupp där personerna uppfattade sig som löntagare på en genomsnittlig årsinkomst på 27 000 euro. I den andra kalkylen är hypotesen att alla icke ägande familjemedlemmar till företagare har en årslön på 33 000 euro⁶, som är den lön som delägare antas ha. I båda alternativen är målgrupperna lika stora, 22 000 icke ägande familjemedlemmar.

Ekonomiska konsekvenser, grupp som uppfattat sig själv som löntagare

Den grupp av ungefär 13 000 personer som antas felaktigt vara medlemmar i en löntagarkassa får till följd av lagändringen rätt att få inkomstrelaterad dagpenning, medan de idag har rätt att få grunddagpenning när de har uppfyllt arbetsvillkoret. I denna grupp tillkommer extra kostnader för utkomstskydd för arbetslösa eftersom personerna också får en förtjänst del utöver grunddagpenningen. Utgiften för förmånerna ökar i denna grupp med omkring 7—9 miljoner euro, om den inkomstrelaterade dagpenningen bygger på en årsinkomst på 27 000⁷ respektive 33 000 euro.

Vad gäller ändringen i arbetslöshetsförsäkringspremien finns det inga uppgifter om huruvida de som ingår i gruppen för närvarande har betalat premie för delägare eller felaktigt betalat löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie. Om man utgår från att alla har betalat rätt premie för delägare, kommer avkastningen från löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie att stiga med omkring 2,53 miljoner euro. Däremot kommer avkastningen inte att stiga, om de felaktigt har betalat löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie. Förändringar i arbetslöshetskassornas medlemsavgifter beror på hur många i gruppen som har hört till en arbetslöshetskassa utan att ha rätt att få förmåner.

I fråga om denna grupp antas ändringen inte påverka personernas beteende eftersom de som ingår i gruppen uppfattar sig själva som löntagare redan nu. För gruppen kan det komma som en överraskning i fortsättningen att de för att få inkomstrelaterad dagpenning måste uppfylla arbetsvillkoret på 52 kalenderveckor i stället för 26 kalenderveckor som för andra löntagare.

⁶ Årslön som grundar sig på den lönesumma som ligger till grund för den totala avkastningen från premien för delägare.

⁷ Genomsnittlig årsinkomst som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning för löntagare. År 2017 var genomsnittet för de totala inkomsterna för löntagare 3 087 euro i månaden (cirka 37 000 euro om året). I 60 procent av arbets- och tjänsteförhållandena i statistiken var månadslönen lägre än genomsnittet. Förklaringen till detta är att det aritmetiska medeltalet stiger av de största totalinkomsterna.

https://www.stat.fi/til/pra/2017/pra_2017_2018-09-13_tie_001_sv.html

Ekonomiska konsekvenser, grupp som uppfattat sig själv som företagare

I denna grupp kan det uppstå större ändringar i beteendet och därför också ekonomiska konsekvenser eftersom medlemmarna har uppfattat sig själva som företagare i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa och eventuellt varit medlemmar i en arbetslöshetskassa för företagare. Gruppen består av uppskattningsvis 9 000 personer. De som ingår där har vetat att arbetsvillkoret omfattar 15 månader och att de i utkomstskyddet för arbetslösa berörs av de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för företagare. I denna grupp förkortas arbetsvillkoret till 52 kalenderveckor, vilket är tolv månader, samtidigt som de arbetskraftspolitiska förutsättningarna mildras. De omständigheter som tillämpas för att undersöka hur arbetet har tagit slut kommer att ändras. Bedömningen ska inte längre vara kopplad till arbets- och näringsbyråns bedömning av objektivt påvisbara omständigheter som permittering eller uppsägning av andra anställda. Bedömningen kopplas hädanefter uteslutande till de orsaker som företagaren och hans eller hennes familjemedlemmar uppger (exempelvis produktionsmässiga och ekonomiska orsaker).

Ändringen i den arbetskraftspolitiska bedömningen är av stor relevans för målgruppen. På grund av ändringen blir det lättare för målgruppen att få rätt till jämkad dagpenning samt arbetslöshetsdagpenning vid permittering. Efter ändringen har målgruppen rätt att få jämkad förmån precis som löntagare⁸. Den arbetskraftspolitiska bedömningen ändras också vid permittering. Den bedömning som görs i dag tar också hänsyn till om företaget sysselsätter andra utöver familjemedlemmen eller inte.

Dessutom kommer gruppen utanför den arbetskraftspolitiska bedömningen att ges rätt att få tilläggsdagar, vilket inte är fallet vid grunddagpenning och inkomstrelaterad dagpenning för företagare. Den inkomstrelaterade dagpenning som ges ut för tilläggsdagar finansieras med avkastningen från löntagarnas och arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringspremier.

I denna grupp ökar utgifterna för förmånen med uppskattningsvis 4—11 miljoner euro när den inkomstrelaterade dagpenningen grundar sig en årsinkomst på 22 500⁹ respektive 33 000 euro beroende på den lön som dagpenningen grundar sig på. Detta under förutsättning att arbetslösheten i gruppen stiger från 5 till 10 procent till följd av att villkoren för att få utkomstskydd för arbetslösa mildras enligt vad som sägs ovan.

Avkastningen från arbetslöshetsförsäkringspremien kommer att stiga med högst 2 miljoner euro¹⁰ på grundval av målgruppens storlek och lönesumma. Ökningen kommer att ligga i den här storleksklassen om alla i målgruppen för närvarande betalar rätt arbetslöshetsförsäkringspremie, det vill säga för delägare. I och med ändringen blir den en arbetslöshetsförsäkringspremie för löntagare.

Ekonomiska konsekvenser totalt

Utifrån de ovan relaterade förutsättningarna kan man uppskatta att förmånsutgiften på årsbasis stiger med omkring 11—20 miljoner euro totalt varav statens andel skulle vara 1,8—4,7 miljoner euro, arbetslöshetskassornas andel 1—1,5 miljoner euro och arbetslöshetsförsäkrings-

⁸ I dagsläget har en familjemedlem som arbetar på deltid i familjeföretaget vanligen inte möjligheter att få jämkad arbetslöshetsförmån. En studie från VATT visar att det jämkade utkomstskydd för arbetslösa som i Finland betalas till partiellt sysselsatta internationellt sett är generöst och ger personerna möjlighet att med 50 procent av arbetstiden och lönen få samma eller en högre inkomstnivå än lönen gav före arbetslösheten.

⁹ Genomsnittlig årsinkomst som inkomstrelaterad dagpenning för företagare grundar sig på.

¹⁰ Kalkylen bygger på att arbetslöshetsförsäkringspremien 2019 är 0,78 procent för delägare och 1,5 procent för löntagare (RP 161/2018 rd).

RP 236/2018 rd

fondens andel 8,2—14 miljoner euro. Vid en bedömning av nettoeffekten måste man dock ta hänsyn till förändringarna i arbetslöshetsförsäkringspremierna. I båda grupperna ökar avkastningen från premierna med högst 4,5—5 miljoner euro. Med hänsyn till den ökande avkastningen stiger nettokostnaderna på årsbasis med 7—15 miljoner euro av att icke ägande familjemedlemmar till företagare i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa överförs och betraktas som löntagare i stället för som företagare.

Utom i fråga om efterskyddet stiger förmånsutgiften först från och med 2020 eftersom arbetsvillkoret med 52 kalenderveckor börjar tjänas in först efter att ändringen har trätt i kraft. De influtna arbetslöshetsförsäkringspremierna stiger när ändringen har trätt i kraft. År 2019 uppskattas förmånsutgifterna öka med 3,5 miljoner euro, varav statens andel skulle vara 2,5 miljoner euro och arbetslöshetskassornas andel 1 miljoner euro.

Medlemsavgifter i arbetslöshetskassor

De som hör till en arbetslöshetskassa får ändrade medlemsavgifter. Företagarna finansierar förtjänstdelen till inkomstrelaterad dagpenning i sin helhet. Därför har arbetslöshetskassorna för företagare vanligen högre medlemsavgifter än arbetslöshetskassorna för löntagare.

Medlemsavgifter i arbetslöshetsförsäkringskassor 2018						
Årsinkomst	Medlemsavgift, €		Utbetalningsprocent, i medeltal, %		Löntagarkassor	
	AYT	SYT	AYT	SYT	avgift, i medeltal, %	Medlemsavgift, €
21 000	403	342	1,92 %	1,63 %	0,34 %	71
27 600	578	491	2,09 %	1,78 %	0,34 %	94
33 000	721	612	2,18 %	1,85 %	0,34 %	112

Å andra sidan betalar företagare inte löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie utan målgruppen betalar arbetslöshetsförsäkringspremie för delägare. Sammantaget sett sjunker premierna på årsbasis för dem som hör till en arbetslöshetskassa. Tabellen nedan visar läget.

Avgifter, förändring på årsbasis							
Årsinkomst	Företagare				Löntagare		
	Medlemsavgift, €	Medlemsavgift, €	Premie för delägare	Totalt	PT V	Medlemsavgift, €	Totalt
	AYT	SYT	0,78 %		1,50 %	i medeltal	

21 000	403	342	164	536	315	71	386
27 600	578	491	215	749	414	94	508
33 000	721	612	257	924	495	112	607

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen medför en hel del arbete med verkställigheten för Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna för löntagare och kostnader i anslutning till arbetet, eftersom de i fortsättningen ska tillämpa två olika arbetsvillkor när de avgör förmånsansökningar. Utredningarna av arbetsvillkoret blir mer komplicerade av att arbetsvillkoret för icke ägande familjemedlemmar och arbetsvillkoret för andra löntagare inte kan tjänas in parallellt eller tidsmässigt efter varandra. I stället måste en försäkrad som blir arbetslös välja utifrån vilketdera arbetet han eller hon ansöker på arbetslöshetsdagpenning. Arbetsvillkoret utreds dock inte och avgörs inte för varje ansökan, även om uppgifterna om arbete vid handläggningen av en ansökan om jämkad arbetslöshetsförmån alltid måste utredas.

Folkpensionsanstaltens och arbetslöshetskassornas arbetsbörda och de anknytande verkställighetskostnaderna påverkas också av att förändringar i innehav, rösträtt och annan bestämmanderätt oftare än nu måste utredas vid ansökningar om arbetslöshetsdagpenning. Detsamma gäller förändringar som hänger samman med boende i gemensamt hushåll och flyttning från gemensamt hushåll. Arbetslöshetskassorna utreder redan nu dessa förändringar vid förändringar för företagare (förändringar i delägande) och delägare (förändringar i delägande och frågor om boende i gemensamt hushåll).

Hur många situationer som måste utredas vid ansökningar om dagpenning och arbetsmängden och kostnaderna för genomförandet hänger också samman med att personen kan uppfylla arbetsvillkoret på nytt efter att arbetslöshetsförmånen har börjat betalas ut. Sammantaget sett leder den föreslagna ändringen till mer komplicerad lagstiftning som det sägs i avsnittet om konsekvenserna för medborgarna. Följaktligen kommer utredningar av dessa omständigheter att spela en betydligt större roll och man kan utgå från att de oftare behöver utredas flera gånger om. Hur mycket extra arbete detta medför beror på hur många icke ägande familjemedlemmar till företagare blir arbetslösa och ansöker om grunddagpenning eller inkomstrelaterad dagpenning. Om det inte är särskilt många ökar inte arbetsmängden i någon större grad. När icke ägande familjemedlemmar börjar betraktas som löntagare och inte som företagare som nu måste också uppgifterna om arbetsvillkoret och ägandet ändras i informationssystemen, och det medför en del kostnader när lagen träder i kraft.

Genast efter ikraftträdandet kommer i synnerhet rådgivning och genomförande beträffande medlemsärenden att ställa till med en del extra arbete. Det hänger samman med att de personer som i ändringsförslaget betraktas som icke ägande familjemedlemmar till företagare när lagen träder i kraft flyttar sitt medlemskap från arbetslöshetskassor för företagare till arbetslöshetskassor för löntagare. Samtidigt kommer sannolikt också en del av de icke ägande familjemedlemmar som för närvarande inte hör till någon arbetslöshetskassa att gå med i en kassa. Efter en övergångsperiod minskar arbetsmängden sannolikt, men i synnerhet förändringar i ägarandelar kommer också i fortsättningen att ge upphov till ändrat medlemskap och därmed ökat servicebehov. Service behövs dock redan idag vid liknande förändringar.

Samtantaget kan förändringen i Folkpensionsanstaltens och arbetslöshetskassornas arbetsbörda anses vara liten, förutsatt att kalkylen för målgruppen och arbetslösheten i den slår in.

När arbetslösheten börjar undersöker arbets- och näringsbyrån de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att en person ska få utkomstskydd för arbetslösa. Utlåtandena om arbete och avslutat arbete inom företagsverksamhet kommer att minska, eftersom det i propositionen fö-

reslås att de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för löntagare att få utkomstskydd för arbetslösa i fortsättningen ska tillämpas på en grupp som i dagsläget betraktas som företagare. Ändringen leder dock fortfarande till att det behövs rådgivning om och andra arbetsuppgifter i anslutning till de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få utkomstskydd vid arbetslöshet. Följaktligen har propositionen sannolikt inga större konsekvenser för arbetet vid arbets- och näringsbyråerna.

5 Beredningen av propositionen

Vad beträffar förbättringar i det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa företagare bygger propositionen på regeringens plan för de offentliga finanserna 2019—2022 från den 13 april 2018 och på preciseringar som gjordes vid budgetmanglingen den 29 augusti 2018. Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med de viktigaste centralorganisationerna på arbetsmarknaden, Företagarna i Finland rf och arbets- och näringsministeriet. Under beredningens gång hördes.

Social- och hälsovårdsministeriet ordnade en utfrågning om utkastet till proposition den 8 november 2018. Närvarande var företrädare för FFC, STTK, Finlands näringsliv EK, Företagarna i Finland, Finansinspektionen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf. TYJ, Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa AYT, Suomen Yrittäjien työttömyyskassa SYT, Folkpensionsanstalten, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, Arbetslöshetsförsäkringsfonden och Nylands arbets- och näringsbyrå. Dessutom uppgav Kommunförbundet att det inte har något att yttra sig om förslaget och Akava lämnade ett skriftligt yttrande.

Propositionen ansågs överlag vara bra och välkommen. Beträffande ändringen av definitionen på företagare kom det vid utfrågningen fram att den kommer att förenkla rådgivningen till kunderna och att definitionen bättre stämmer överens med definitionen på arbetstagare i den övriga lagstiftningen (Arbetslöshetsförsäkringsfonden och Finansinspektionen). Å andra sidan lyftes det fram att det inte nödvändigtvis blir enklare att skilja mellan arbetstagare och företagare i vissa situationer, exempelvis i fråga om familjemedlemmar till företagare med firma (SYT, STTK). Vad beträffar verkställigheten framkom det att det nuvarande systemet inte blir så väldigt mycket mer komplicerat till följd av ändringen och att målgruppen är liten (FPA, TYJ).

Beträffande löntagares rätt att få arbetslöshetsdagpenning lades vid utfrågningen ett önskemål fram om att kravet på att en icke ägande familjemedlem till en företagare ska ha varit försäkrad i 12 månader för att ha rätt till dagpenning ska vara lika långt som arbetsvillkoret för en sådan familjemedlem, det vill säga 52 veckor (SYT, Finansinspektionen, TYJ, FPA). Vidare framhölls det att det faktum att arbetsvillkoret är längre för icke ägande familjemedlemmar till företagare än för löntagare gör det mer komplicerat att verkställa ändringen och krånglar till systemet med utkomstskydd för arbetslösa (FPA, FFC, TYJ, Företagarna i Finland).

I fråga om rätten att räkna arbets- och försäkringsperioder till godo ansågs det vid utfrågningen att tiden som försäkrad medlem i en arbetslöshetskassa för företagare bör kunna räknas till godo när lagen träder i kraft. Vidare ansågs det att situationer när en företagare inte hinner uppfylla arbetsvillkoret för företagare innan lagen träder i kraft är ett problem (SYT, AYT). Å andra sidan framhölls det att man inte ska införa permanenta bestämmelser till följd av övergångsperioden eftersom de gör att systemet blir ännu mer komplicerat (TYJ, FFC).

Beträffande konsekvensbedömningarna påpekade finansministeriet att de ekonomiska bedömningarna är beroende av förändringar i företagarnas beteende och att förändringarna kan ha betydande effekter. Därför är det viktigt att följa upp förändringarna.

RP 236/2018 rd

Vad gäller tidpunkten för ikraftträdande påpekades det att informationen om lagar som träder i kraft längre in på året ställer vissa extra krav, och det föreslogs därför att lagen ska träda i kraft först den 1 januari 2020 (TVR, TYJ).

6 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2019 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

1 kap. Allmänna bestämmelser

6 §. Företagare. Paragrafen föreskriver om förutsättningarna för att en person ska betraktas som företagare. Enligt 2 mom. 1—3 punkten kan vid tillämpningen av lagen också den som arbetar i ett företag eller en sammanslutning betraktas som företagare, när han eller hon inte äger någon andel av företaget eller som inte har rösträtt i företaget eller som annars inte utnyttjar bestämmanderätt i företaget. Under alla förhållanden kräver tillämpningen av bestämmelsen att personen arbetar i ett företag eller en sammanslutning.

I paragrafen föreslås 2 mom. 1—3 punkten bli ändrade så att uttrycket ”ensamma eller” stryks. Vidare föreslås 3 punkten bli preciserad så att ordet själv läggs till ”han eller hon”. Det föreslås också att samma ändring görs i 3 mom. som gäller indirekt innehav som ska beaktas när ägarandel, röstetal eller bestämmanderätt räknas ut. Dessutom föreslås det i propositionen, att 1 punkten delas upp på två punkter, varvid 2 och 3 punkten blir 3 och 4 punkten. Därmed kan den föreslagna ändringen i 5 kap. 3 § 1 mom. hänvisa till rätt punkt. I övrigt skulle definitionen på delägare eller 1 kap. 6 § ändras inte.

Efter ändringen kommer en person som inte har något personligt innehav, någon personlig andel av rösträtten eller annars motsvarande bestämmanderätt i det företag där han eller hon arbetar alltid att betraktas som löntagare. På grundval av definitionen på delägare kan i fortsättningen bara personer som själva har åtminstone en liten ägarandel av aktiekapitalet eller en andel av det röstetal som andelen medför eller annars motsvarande personliga bestämmanderätt att betraktas som företagare. En person som äger en del av företaget ska i egenskap av delägare i fortsättningen betraktas som ägare, om bestämmanderätten i företaget fördelas mellan personen själv och hans eller hennes familjemedlemmar på så sätt att de sammanlagda andelarna uppfyller de närmare krav som ställs i lagen. Under alla förhållanden kvarstår kravet på att arbeta i företaget.

Av propositionen följer att personen i egenskap av delägare kommer att betraktas som företagare från och med den dag han eller hon har en personlig andel av aktiekapitalet, av det röstetal som aktiekapitalet medför eller annars av motsvarande bestämmanderätt så att han eller hon ensam eller tillsammans med sina familjemedlemmar direkt eller indirekt har den ägarandel, den andel av rösträtten eller av bestämmanderätten i företaget eller sammanslutningen där han eller hon arbetar som avses i 2 mom. Ändringen kan bli verklighet exempelvis om personen köper en aktie eller får en aktie i present. Å andra sidan betraktas personen som löntagare från och med den dag han eller hon inte har något direkt eller indirekt innehav, andel i röstetal eller bestämmanderätt i företaget eller sammanslutningen där han eller hon arbetar, även om den familjemedlem som han eller hon bor i gemensamt hushåll med äger företaget helt och hållet. Personen kan avstå från sitt innehav exempelvis genom att sälja eller ge bort sina aktier.

Av avgörande betydelse är tidpunkten när innehavet eller det röstetal som det medför överförs, och inte när man har kommit överens om omstruktureringen. Vid överföring av innehav, rösträtt och bestämmanderätt tillämpas allmänna rättsliga principer. Det betyder att personens situation förändras först när äganderätten faktiskt har överförts, till exempel om donation av aktier görs i kombination med att äganderätten överförs senare än gåvobrevet undertecknas. Som

det är brukligt vid handläggningen av ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa måste personen själv lägga fram nödvändig information både för arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten och för arbets- och näringsbyrån.

5 kap. **Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning**

2 §. Löntagares rätt till arbetslöshetsdagpenning. Paragrafen föreskriver om löntagares rätt att få inkomstrelaterad dagpenning och grunddagpenning. Den föreslås få ett nytt 2 mom. som gäller företagarens icke ägande familjemedlemmar. Samtidigt blir 2 mom. 3 mom. Vidare föreslås det att 1 mom. får en hänvisning till 3 § 1 mom. och detta motiveras nedan.

Enligt propositionen anges det i det nya 2 mom. på vem arbetsvillkor för icke ägande familjemedlemmar till företagare ska tillämpas på. Det föreslås vara en försäkrad enligt 1 mom., det vill säga en medlem i en löntagarkassa som själv inte är en företagare som avses i 1 kap. 6 §, men som arbetar i ett företag eller en sammanslutning en familjemedlem till honom eller henne som avses i 1 kap. 6 § 4 mom. är företagare på grundval av 6 § 1 mom. eller 2 mom. 2—4 punkten. Om familjemedlemmen skulle vara företagare enligt 6 § 2 mom. 1 punkten skulle en icke ägandefamiljemedlem betraktas som löntagare precis som i dagsläget och därmed beröras av paragrafens 1 mom.

I fråga om en icke ägande familjemedlem krävs det dessutom att han eller hon ska ha varit försäkrad i minst 12 månader innan och att han eller hon under den tiden inte har haft någon andel av aktiekapitalet, det röstetal som aktierna medför eller annars inte motsvarande bestämmanderätt. Vidare krävs det att personen under försäkringstiden har uppfyllt arbetsvillkoret enligt 3 § 2 mom. såsom den lyder enligt propositionen.

3 §. Löntagares arbetsvillkor. Paragrafen föreskriver om vad som krävs för att uppfylla arbetsvillkoret. Det blir uppfyllt när personen åtminstone de 26 närmast föregående kalenderveckorna har varit i arbete under granskningstiden, som består av de 28 närmast föregående månaderna. Arbetet ska uppfylla förutsättningarna i 4 § för att få räknas in i arbetsvillkoret.

I propositionen föreslås det, att bestämmelser om förutsättningarna för att det arbetsvillkor som en icke ägande familjemedlem till en företagare måste uppfylla för att få inkomstrelaterad dagpenning tas in i ett nytt 2 mom. Samtidigt blir nuvarande 2—4 mom. 3—5 mom. Vidare enligt propositionen ska arbetsvillkoret för icke ägande familjemedlemmar till företagare vara 52 veckor, vilket avviker från villkoret för övriga löntagare. Däremot är granskningsperioden lika lång som för övriga löntagare, 28 månader. I övrigt ändras paragrafen inte.

5 §. Arbets- och försäkringsperioder som räknas löntagare till godo. Paragrafen förskriver om arbets- och försäkringsperioder som ska ingå i löntagares arbetsvillkor. Arbete som icke ägande familjemedlemmar till företagare utför i företaget eller hos en utomstående arbetsgivare får inte räknas samman i arbetsvillkoret. Bestämmelser om detta ingår i ett nytt 4 mom.

2 Ikraftträdande

Denna lag avses träda i kraft den 1 juli 2019. Den ska tillämpas på arbete som utförs efter att lagen har trätt i kraft.

Ikraftträdandebestämmelsen innebär att en icke ägande familjemedlem till en företagare kommer att betraktas som löntagare från och med den tidpunkt när lagen träder i kraft. Det betyder samtidigt att de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft kommer att tillämpas på icke ägande familjemedlemmar till företagare, inklusive de arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att få utkomstskydd för arbetslösa, om deras arbete i familjeföretaget tar slut innan la-

gen träder i kraft. Vidare innebär ändringen att icke ägande familjemedlemmar inte tjänar in arbetsvillkoret som löntagare för arbete som de har utfört i familjeföretaget under ett medlemskap i en löntagarkassa innan lagen träder i kraft, om de har varit medlemmar i en arbetslöshetskassa för löntagare innan lagen träder i kraft.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Syftet med propositionen är att förbättra rätten att få inkomstrelaterad dagpenning för så kallade icke ägande familjemedlemmar till företagare, när de arbetar i familjeföretaget. På så sätt minskar de ekonomiska riskerna vid arbete och arbetslöshet när de arbetar i familjeföretag. De ekonomiska riskerna anses bero på definitionen av företagare i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eftersom den avviker från den övriga lagstiftningen. För att uppfylla målet föreslås det att lagen ändras så att en person som arbetar i ett företag där en familjemedlem på grundval av sitt arbete och sitt innehav eller sin bestämmanderätt är företagare i fortsättningen ska betraktas som löntagare i utkomstskyddet för arbetslösa. Det förutsätter att personen själv inte har något innehav i företaget och inte heller i övrigt har någon bestämmanderätt där. Vidare föreslås det att arbetsvillkoret i dessa fall ska förkortas för företagare från 15 månader till 52 kalenderveckor och att det intjänade arbetsvillkoret för löntagare inte får kombineras med de 26 kalenderveckorna för arbetsvillkoret som tjänas in via arbete hos en utomstående arbetsgivare.

De föreslagna bestämmelserna måste bedömas med avseende på 18 § 2 mom. och 19 § 2 mom. i grundlagen.

Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Lagändringen avser att minska de ekonomiska risker som hör samman med arbete i familjeföretag och som hänger samman med val av rätt arbetslöshetskassa i arbetet. Vidare ska ändringen minska ekonomiska risker som kan uppstå när arbetet tar slut eftersom den arbetskraftspolitiska bedömningen skiljer sig från bedömningen av löntagare. I dessa fall kan det vara svårare för personen själv och arbetsgivaren att vara klara över vilka förutsättningar det krävs när arbetet tar slut och vilken rätt personen har att få utkomstskydd för arbetslösa, om han eller hon på grundval av den gällande lagstiftningen betraktas som företagare, i motsats till vad som är fallet i socialförsäkringen i allmänhet. Även om utkomstskyddet för arbetslösa i lagstiftningen också i fråga om icke ägande familjemedlemmar till företagare är så heltäckande att inga grupper ska bli lidande, kan det hända att valet av rätt arbetslöshetskassa, som är en förutsättning för att tjäna in inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa, och frågorna och de upplevda riskerna kring detta kan i slutändan leda till att man i praktiken ställs utanför systemet. Genom att samordna begreppet företagare med den övriga socialförsäkringen kan man minska riskerna att detta och i själva verket förbättras målgruppens möjligheter att fritt välja arbete och på så sätt tillförsäkras rätt till arbete.

Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad bland annat vid arbetslöshet. Riksdagens grundlagsutskott har ansett att grundlagen inte hindrar att rätten till en förmån för att trygga den grundläggande försörjningen förenas med villkor (GrUU 2/2012 rd och GrUU 25/2013 rd). Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett det möjligt att allas försörjning under arbetslöshet inte tryggas på samma sätt. Vidare har grundlagsutskottet ansett att trygghetssystemen måste vara så heltäckande att inga grupper ställs utanför systemet. Inom utkomstskyddet för arbetslösa kan det gälla villkor som avser att underlätta för en arbetslös att få jobb och som därmed är förenliga med grundlagens 18 § om rätt till arbete (se t.ex. GrUU 50/2005 rd, s. 2 II, GrUU 2/2012 rd, s. 2, och GrUU 25/2013 rd).

RP 236/2018 rd

I den gällande lagen om utkomstskydd för arbetslösa används begreppet företagare för att visa när lagens specialbestämmelser om företagare blir tillämpliga, exempelvis bestämmelserna om arbetsvillkoret och beloppet på inkomstrelaterad dagpenning. I lagförslaget definieras inte begreppet icke ägande familjemedlem till företagare, utan övergången sker via en ändring av begreppet företagare. I propositionen tillämpas bestämmelserna om löntagare på den avsedda målgruppen, utom när det gäller längden på arbetsvillkoret. Det arbetsvillkor som avviker från bestämmelserna om annat lönearbete ska dock bara tillämpas när arbetsvillkoret tjänas in genom arbete i ett familjeföretag. Vid arbetslöshet ska rätten till utkomstskydd för arbetslösa avgöras på grundval av det arbetsvillkoret bara om personen själv väljer det alternativet. Om arbetsvillkoret inte är uppfyllt, får personen sin försörjning tryggad med arbetsmarknadsstöd. I ett utlåtande (GrUU 46/2002 rd) har grundlagsutskottet ansett att det inte med avseende på 19 § 2 mom. i grundlagen finns något att anmärka mot att bestämmelserna om olika arbetsvillkor för företagare respektive löntagare. Den individuella karaktären i de grundläggande fri- och rättigheterna stärks i och med förslaget att gör skillnad mellan hur rätten till utkomstskydd för arbetslösa uppkommer för icke ägande familjemedlemmar till företagare å ena sidan och familjemedlemmens ställning i utkomstskyddet för arbetslösa. Därmed kan förslaget anses vara förenligt med 19 § 2 mom. i grundlagen.

Följaktligen anser regeringen att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 1 kap. 6 § 2 och 3 mom. och 5 kap. 2 § 1 mom.,
av dem 5 kap. 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1049/2013, och
fogas till 5 kap. 2 §, sådant det lyder i lag 1049/2013, ett nytt 2 mom., varvid 2 mom. blir 3 mom., till 3 §, sådant det lyder i lag 1188/2009 och delvis i lag 1049/2013 och i lag 1457/2016 ett nytt 2 mom., varvid 2—4 mom. blir 3—5 mom. och till 5 §, sådant det lyder i lag 1654/2015, ett nytt 4 mom., som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

6 §

Företagare

Som företagare betraktas också en delägare i ett företag. Vid tillämpningen av denna lag betraktas som delägare den som

1) arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag där han eller hon själv har minst 15 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

2) arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag där han eller hon eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne har minst 30 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

3) arbetar i ett aktiebolag där han eller hon själv eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne har minst hälften av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

4) så som bestäms i 1, 2 eller 3 punkten arbetar i ett annat företag eller en annan sammanslutning där han eller hon själv eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne anses ha en sådan bestämmanderätt som avses i de nämnda punkterna.

När ägarandelen beräknas beaktas också indirekt innehav via andra företag och sammanslutningar, om personen själv eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne äger minst hälften av bassamfundet eller har motsvarande bestämmanderätt.

5 kap.

Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

2 §

Löntagares rätt till arbetslöshetsdagpenning

Rätt till inkomstrelaterad dagpenning har en medlem av en löntagarkassa (*försäkrad*) som har varit försäkrad åtminstone de 26 närmast föregående veckorna och som medan han eller hon varit försäkrad har uppfyllt arbetsvillkoret enligt 3 § 1 mom.

En försäkrad som inte är en företagare som avses i 1 kap. 6 § men som arbetar i ett företag eller en sammanslutning där hans eller hennes familjemedlemmar är företagare som avses i 1 kap. 6 § 1 mom. eller 2 mom. 2—4 punkten har rätt att få inkomstrelaterad dagpenning, om han eller hon har varit försäkrad åtminstone de 12 föregående månaderna och under denna tid inte haft någon andel av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför eller annars motsvarande bestämmanderätt och medan han eller hon varit försäkrad har med denna försäkring uppfyllt arbetsvillkoret enligt 3 § 2 mom.

3 §

Löntagares arbetsvillkor

För en försäkrad som avses i 2 § 2 mom. blir löntagares arbetsvillkor dock uppfyllt när han eller hon under de närmast föregående 28 månaderna (*granskningsperiod*) i minst 52 kalenderveckor har varit i sådant arbete som avses i 4 §.

5 §

Arbets- och försäkringsperioder som räknas löntagare till godo

Vid beräkningen av arbetsvillkoret för löntagare räknas arbete enligt antingen 3 § 1 mom. eller 3 § 2 mom. in i arbetsvillkoret på grundval av den försäkrades eget val. Arbeten som räknas in i arbetsvillkoret kan inte räknas samman.

Denna lag träder i kraft den
att denna lag har trätt i kraft.

20 . Den ska tillämpas på arbete som utförs efter

RP 236/2018 rd

Om den försäkrade som avses i 5 kap. 2 § 2 mom. har avslutat sin sysselsättning i företagsverksamhet innan denna lag träder i kraft, tillämpas på honom eller henne de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 15 november 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 1 kap. 6 § 2 och 3 mom. och 5 kap. 2 § 1 mom.,
av dem 5 kap. 2 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1049/2013, och
fogas till 5 kap. 2 §, sådant det lyder i lag 1049/2013, ett nytt 2 mom., varvid 2 mom. blir 3 mom., till 3 §, sådant det lyder i lag 1188/2009 och delvis i lag 1049/2013 och i lag 1457/2016 ett nytt 2 mom., varvid 2—4 mom. blir 3—5 mom. och till 5 §, sådant det lyder i lag 1654/2015, ett nytt 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

1 kap.
Allmänna bestämmelser
6 §
Företagare

Som företagare betraktas också en delägare i ett företag. Vid tillämpningen av denna lag betraktas som delägare den som

1) arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag där han eller hon själv har minst 15 procent eller hans eller hennes familjemedlemmar *ensamma eller* tillsammans med honom eller henne har minst 30 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

2) arbetar i ett aktiebolag där han eller hon själv eller hans eller hennes familjemedlemmar *ensamma eller* tillsammans med honom eller henne har minst hälften av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

3) så som bestäms i 1 eller 2 punkten arbe-

Föreslagen lydelse

1 kap.
Allmänna bestämmelser
6 §
Företagare

Som företagare betraktas också en delägare i ett företag. Vid tillämpningen av denna lag betraktas som delägare den som

1) arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag där han eller hon själv har minst 15 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

2) arbetar i ledande ställning i ett aktiebolag där han eller hon eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne har minst 30 procent av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

3) arbetar i ett aktiebolag där han eller hon

Gällande lydelse

tar i ett annat företag eller en annan sammanslutning där han eller hon eller hans eller hennes familjemedlemmar *ensamma eller tillsammans* med honom eller henne anses ha en sådan bestämmanderätt som avses i de nämnda punkterna.

När ägarandelen beräknas beaktas också indirekt innehav via andra företag och sammanslutningar, om personen i fråga eller hans eller hennes familjemedlemmar *ensamma eller tillsammans* med honom eller henne äger minst hälften av bassamfundet eller har motsvarande bestämmanderätt.

Föreslagen lydelse

själv eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne har minst hälften av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför, eller annars motsvarande bestämmanderätt i bolaget, eller

4) så som bestäms i 1, 2 eller 3 punkten arbetar i ett annat företag eller en annan sammanslutning där han eller hon själv eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne anses ha en sådan bestämmanderätt som avses i de nämnda punkterna.

När ägarandelen beräknas beaktas också indirekt innehav via andra företag och sammanslutningar, om personen själv eller hans eller hennes familjemedlemmar tillsammans med honom eller henne äger minst hälften av bassamfundet eller har motsvarande bestämmanderätt.

5 kap.

Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

2 §

Löntagares rätt till arbetslöshetsdagpenning

Rätt till inkomstrelaterad dagpenning har en medlem av en löntagarkassa (*försäkrad*) som har varit försäkrad åtminstone de 26 närmast föregående veckorna och som medan han eller hon varit försäkrad har uppfyllt arbetsvillkoret.

5 kap.

Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

2 §

Löntagares rätt till arbetslöshetsdagpenning

Rätt till inkomstrelaterad dagpenning har en medlem av en löntagarkassa (*försäkrad*) som har varit försäkrad åtminstone de 26 närmast föregående veckorna och som medan han eller hon varit försäkrad har uppfyllt arbetsvillkoret enligt 3 § 1 mom.

En försäkrad som inte är en företagare som avses i 1 kap. 6 § men som arbetar i ett företag eller en sammanslutning där hans eller hennes familjemedlemmar är företagare som avses i 1 kap. 6 § 1 mom. eller 2 mom. 2—4 punkten har rätt att få inkomstrelaterad dagpenning, om han eller hon har varit försäkrad åtminstone de 12 föregående månaderna och under denna tid inte haft någon andel av aktiekapitalet eller av det röstetal som aktierna medför eller annars motsvarande bestämmanderätt och medan han eller hon varit försäkrad har med denna försäkring uppfyllt arbetsvillkoret enligt 3 §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 mom.

3 §

Löntagares arbetsvillkor

För en försäkrad som avses i 2 § 2 mom. blir löntagares arbetsvillkor dock uppfyllt när han eller hon under de närmast föregående 28 månaderna (granskningsperiod) i minst 52 kalenderveckor har varit i sådant arbete som avses i 4 §.

5 §

Arbets- och försäkringsperioder som räknas löntagare till godo

Vid beräkningen av arbetsvillkoret för löntagare räknas arbete enligt antingen 3 § 1 mom. eller 3 § 2 mom. in i arbetsvillkoret på grundval av den försäkrades eget val. Arbeten som räknas in i arbetsvillkoret kan inte räknas samman.

Denna lag träder i kraft den 20 . Den ska tillämpas på arbete som utförs efter att denna lag har trätt i kraft.

Om den försäkrade som avses i 5 kap. 2 § 2 mom. har avslutat sin sysselsättning i företagsverksamhet innan denna lag träder i kraft, tillämpas på honom eller henne de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.